

УДК 347.72

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.2.11>

## ПРОЦЕДУРА ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ПРО РЕОРГАНІЗАЦІЮ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА ШЛЯХОМ ПОДІЛУ/ВИДІЛУ

Приходько М.С.,  
аспірант кафедри цивільного права і процесу,  
Донецький національний університет імені Василя Стуса  
ORCID: 0009-0007-3410-3322

**Приходько М.С. Процедура прийняття рішення про реорганізацію акціонерних товариств шляхом поділу/виділу.**

Статтю присвячено комплексному дослідженню процедури прийняття рішення про реорганізацію акціонерних товариств шляхом поділу/виділу відповідно до положень чинного законодавства України, з особливим фокусом на новелах редакції Закону України «Про акціонерні товариства» від 2022 року. Виокремлено та детально проаналізовано шість основних етапів реорганізації, серед яких: ініціювання процесу та детальна підготовка до загальних зборів акціонерів, затвердження ключових документів, таких як умови конвертації акцій та проекти статутів, задоволення вимог кредиторів, реалізація права акціонерів на примусове викуп їх акцій, а також завершення процесу через остаточне узгодження та затвердження всіх необхідних документів, що регламентують реорганізацію відповідно до чинного законодавства.

Встановлено, що основоположним юридичним фактом, який ініціює складний процес реорганізації та уможливорює подальші правомірні дії, є рішення загальних зборів про реорганізацію акціонерного товариства шляхом поділу/виділу. З'ясовано, що рішення, які послідовно ухвалюються на кожному етапі процедури реорганізації, формують сукупність юридично значущих дій як обов'язкових елементів юридичного складу відповідної процедури. Визначено правові наслідки завершення процесу реорганізації для різних форм перетворення, зокрема: для поділу – державна реєстрація припинення товариства та одночасна реєстрація новостворених товариств- правонаступників; для виділу – державна реєстрація новоствореного акціонерного товариства та формалізація змін до статуту товариства, з якого здійснено виділ.

Досліджено вплив процедури реорганізації на майнові права акціонерів, насамперед підстави набуття та припинення права власності на акції внаслідок реорганізаційних дій. Акцентовано увагу на важливості реалізації права на незгоду акціонерів через механізм обов'язкового викупу акцій, характеризуючи його як додатковий механізм захисту прав, та на істотній ролі уповноважених осіб у проведенні спрощеної процедури реорганізації відповідно до нової редакції Закону України «Про акціонерні товариства».

**Ключові слова:** реорганізація, акціонерне товариство, рішення загальних зборів акціонерів, поділ, виділ, юридичний склад, процедура.

**Prykhodko M.S. Decision-making procedure during the reorganization of joint-stock companies by way of division and spin-off.**

The article focuses on the procedure for deciding on the reorganization of joint-stock companies by division or spin-off under current Ukrainian legislation, with particular attention to the 2022 updates to the Law of Ukraine «On Joint Stock Companies». The author outlines six key stages of reorganization, which include initiating the process and preparing for the general meeting, approving essential documents such as terms of share conversion and draft charters, addressing creditor claims, enabling shareholders to exercise their right to mandatory share redemption, and completing the process through the final adjustment and formal approval of all relevant documents.

The author identifies and analyzes in detail six main stages of reorganization, including: initiation of the process and detailed preparation for the general meeting of shareholders, approval of key documents,

such as terms of share conversion and draft charters, satisfaction of creditors' claims, exercise of shareholders' right to compulsory redemption of their shares, and completion of the process through final approval and approval of all necessary documents regulating reorganization in accordance with applicable law.

The study also examines how reorganization affects shareholders' property rights, especially the grounds for acquiring or losing share ownership. The author highlights the importance of the shareholders' «right to dissent» via mandatory share buyback as an extra rights protection mechanism. Finally, the article emphasizes the role of authorized persons in carrying out the simplified reorganization procedure under the updated law. Additionally, the author explores how reorganization affects shareholders' property rights, focusing on the legal basis for acquiring or losing ownership of shares as a result of these procedures. The importance of the shareholders' «right to dissent» through the mechanism of mandatory share buyback is highlighted as an added layer of rights protection. The role of authorized persons in facilitating a simplified reorganization procedure under the new law is also emphasized.

**Key words:** reorganization, joint-stock company, decision of the general meeting of shareholders, division, spin-off, legal structure, procedure.

**Постановка проблеми.** Реорганізацію акціонерних товариств (далі – АТ) шляхом поділу/виділу можна охарактеризувати як доволі складну процедуру, яка включає послідовні етапи, виконання яких призводять до виникнення нових АТ. Правовою основою реорганізації АТ шляхом поділу/виділу є рішення, що ухвалюються на кожному із цих етапів та дій щодо реалізації таких рішень. У фаховій літературі не приділено достатньої уваги аналізу проблематики прийняття рішень на різних етапах процедури реорганізації АТ шляхом поділу/виділу та правових наслідків, до яких вони призводять.

**Метою статті** є конкретизація процедури прийняття рішення про реорганізацію АТ (в формах поділу/виділу) шляхом виокремлення відповідних етапів, надання їм правового аналізу та характеристики і визначення правових наслідків ухвалення цих рішень.

**Стан опрацювання проблематики.** Дослідженням проблем реорганізації АТ, в тому числі правових наслідків прийняття рішень органами управління АТ, займалися чимало вчених, зокрема О.В. Гарагонич [1], Ю.М. Жорнокуй [2], О.Р. Кібенко [3], І.В. Спасибо-Фатєєва [4], Н.В. Щербакова [5], О.С. Швиденко [6] та інші.

Втім, питання аналізу процедури прийняття рішень на всіх етапах реорганізації АТ шляхом поділу/виділу, не були предметом комплексної уваги та не знайшли відповідного висвітлення у науковій літературі. А з огляду на законодавчі зміни, пов'язані із набранням чинності нової редакції Закону України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 р. № 2465-IX [7] (далі – Закон України «Про АТ»), зазначені питання все більше актуалізуються та потребують подальших досліджень.

**Виклад основного матеріалу.** Під терміном «рішення» за юридичним змістом розуміються правові акти, які встановлюють нові, змінюють чи скасовують діючі правові норми [8, с. 335]. Тобто, рішення встановлюють правові норми реалізації процесу реорганізації АТ шляхом поділу/виділу. Основні рішення, завдяки яким ініціюється процес реорганізації АТ та легітимується і визначаються подальші дії щодо реорганізації, приймаються на загальних зборах акціонерів товариства.

У науковій літературі неодноразово предметом дискусії виступало питання правової природи рішень органів управління товариством, зокрема через неоднозначне тлумачення правового статусу органів управління і правосуб'єктності. Так, одні вчені не вважають ці органи суб'єктами правовідносин [9, с. 152, с. 325; 10, с. 93]. Інші – вказують, навпаки, на включення до суб'єктів правовідносин і органів управління товариством, зокрема загальних зборів, наділення їх правосуб'єктності [3, с. 43; 11, с. 8].

Однак щодо правової природи рішень органів АТ слід звернутися до судової практики. Так, як зазначається у Постанові Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2008 року № 13 «Про практику розгляду судами корпоративних спорів» загальні збори не є ані суб'єктом права, ані органом, який здійснює представництво товариства [12]. У постанові Пленуму Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин» № 4 від 25 лютого 2016 року зазначено, що рішення загальних зборів учасників (акціонерів, членів) та інших органів юридичної особи є актами ненормативного характеру (індивідуальними актами), тобто офіційними письмовими документами, що породжують певні

правові наслідки, які спрямовані на регулювання господарських відносин і мають обов'язковий характер для суб'єктів цих відносин [13]. Визнання ненормативного характеру таких рішень названо єдиним підходом, який напрацював Верховний Суд, у Дайджесті судової практики Верховного Суду у справах, що виникають із корпоративних відносин за 2018 рік [14].

Прийняття рішення про реорганізацію шляхом поділу/виділу АТ відноситься до виключної компетенції загальних зборів, якщо інше не передбачене законом (п. 29 ч. 1 ст. 115 Закону «Про АТ»). Загальні збори акціонерів відповідно до ч. 1 ст. 36 і ч. 1 ст. 39 Закону «Про АТ» є вищим органом АТ і можуть вирішувати будь-які питання діяльності АТ, крім тих, що віднесені до компетенції наглядової ради або ради директорів, передбачених законом або статутом АТ.

Особливістю загальних зборів під час реорганізації АТ є волевиявлення акціонерів шляхом голосування, що стає рішенням юридичної особи про поділ/ виділ товариства. Саме через загальні збори АТ визначаються окремі аспекти діяльності інших органів товариства [4, с. 17]. Тоді як наглядова рада акціонерного товариства виступає органом управління загальною компетенції, котрий здійснює загальне керівництво товариством у період між загальними зборами акціонерів [15, с. 170].

Рішення органів АТ мають обов'язковий характер для їхнього виконання в процесі реорганізації. Проаналізуємо процес ухвалення рішень, які пов'язані із процедурою проведення реорганізації АТ шляхом поділу/виділу, ґрунтуючись на:

- визначенні основних етапів прийняття рішень та учасників, які беруть участь у процесі реорганізації на кожному із етапів;
- встановленні послідовності прийняття рішень на кожному етапі;
- визначенні юридично значущих дій (як юридичних фактів), що реалізують виконання прийнятих рішень;
- встановленні правових наслідків, до яких призводять прийняті рішення.

Процедура поділу/виділу АТ, згідно зі ст. 126 та ст. 128 Закону «Про АТ», передбачає перелік етапів, які необхідні для завершення юридичного складу реорганізації, котрі послідовно описують прийняття відповідних рішень і здійснення конкретних дій, зокрема таких, які стосуються умов проведення реорганізації, а також взаємодії з державними органами для виконання процесу реорганізації та легітимації її результатів.

Залежно від мети кожного такого рішення/чи дії та їхньої послідовності, процедуру реорганізації АТ шляхом поділу/виділу можливо умовно згрупувати в шість процедурних етапів. Розглянемо кожний із них.

**1. Підготовчий етап** включає дії щодо ініціювання механізму реорганізації АТ, на якому органи управління товариства (наглядова рада або рада директорів) приймають рішення про дату проведення загальних зборів, про включення пропозицій до проекту порядку денного щодо реорганізації товариства шляхом поділу/виділу (п. 2 ч. 2 ст. 71 Закону «Про АТ»), готують та виносять на розгляд загальних зборів акціонерів (згідно з ч. 3 ст. 125; ч. 3 ст. 127 Закону «Про АТ») питання про: 1) поділ/виділ АТ; 2) затвердження умов поділу/виділу, зокрема умов конвертації акцій; 3) затвердження проекту статуту кожного товариства, що створюється шляхом поділу/виділу; 4) схвалення проекту розподільного балансу; 5) схвалення проекту передавального акта.

Важливою функцією органів управління АТ на цьому етапі є підготовка і надання акціонерам інформації (відповідно до ст. 47; ст. 48; ч. 2 ст. 113 Закону «Про АТ»), яка необхідна для прийняття ними мотивованого рішення щодо підтримання або не підтримання рішення про реорганізацію АТ шляхом голосування на загальних зборах.

Право на отримання інформації є одним із основоположних прав акціонера, що впливає на можливість реалізації інших його прав (участь в управлінні товариством, одержання дивідендів тощо), а також може впливати на ухвалення рішення акціонером щодо реорганізації АТ.

Позитивною новелою нової редакції Закону «Про АТ» є закріплення окремою статтею (ст. 131) права акціонерів у процесі поділу/виділу АТ заздалегідь ознайомитися з усіма документами, що виносяться на розгляд і затвердження загальних зборів. Окремо у ч. 1 ст. 130 цього Закону передбачено надання акціонерам письмового звіту експертів про аналіз проекту умов поділу/виділу АТ.

Результатом прийнятих рішень на підготовчому етапі є скликання загальних зборів акціонерів для розгляду і затвердження питань, включених до порядку денного (перелік питань, що виносяться на голосування) щодо реорганізації АТ шляхом поділу/виділу.

**2. Етап затвердження документів загальними зборами щодо реорганізації АТ шляхом поділу/виділу** – на даному етапі загальними зборами АТ приймаються основні рішення про: (1) поділ/виділ АТ; (2) затвердження умов поділу/виділу, зокрема умов конвертації акцій; (3) затвердження проекту статуту кожного товариства, що створюється шляхом поділу/виділу; (4) затвердження проектів розподільного балансу та передавального акта; (5) визначення уповноважених осіб товариства, що припиняється шляхом поділу та товариства, з якого здійснюється виділ, для здійснення всіх необхідних дій, пов'язаних з процесом поділу/виділу.

Рішення загальними зборами ухвалюється більш як трьома чвертями голосів акціонерів, які зареєструвалися для участі у загальних зборах та є власниками голосуючих акцій (п. 29 ч. 2 ст. 39; ч. 6 ст. 53 Закону «Про АТ»).

Первинним рішенням на цьому етапі є рішення про реорганізацію шляхом поділу/виділу АТ. Інші перелічені рішення неможливі без даного первинного рішення, проте їх затвердження потрібні для визначення конкретних умов та продовження процедури реорганізації АТ шляхом поділу/виділу.

Як слушно зазначається в науковій літературі Н.В. Щербаковою, моментом виникнення реорганізаційних правовідносин між юридичними особами корпоративного типу виступає послідовна сукупність юридичних фактів (юридичний склад): 1) прийняття рішення вищим органом про реорганізацію; визначення складу комісії з припинення – реорганізаційної комісії та встановлення строку для задоволення вимог кредиторів; 2) повідомлення органу державної реєстрації про те, що юридична особа прийняла рішення про припинення шляхом реорганізації – у письмовій формі протягом трьох днів з дати прийняття рішення; 3) державна реєстрація відомостей про те, що юридична особа знаходиться в стані припинення шляхом реорганізації в одній із форм [16, с. 118]. Отже, правовим наслідком зазначених рішень як актів ненормативного характеру на цьому етапі виступає, власне, початок процесу реорганізації АТ шляхом поділу/виділу.

**3. Етап задоволення вимог кредиторів та реалізації акціонерами права вимоги обов'язкового викупу товариством належних їм акцій.** Важливість рішень, які приймаються на цьому етапі, полягають в тому, що процес реорганізації не може бути завершений до задоволення вимог, заявлених кредиторами, (п. 2 ч. 2 ст. 116 Закону «Про АТ») та реалізації акціонерами права вимоги обов'язкового викупу товариством належних їм акцій (ч. 4 ст. 103 Закону «Про АТ»).

Задоволення вимог кредиторів може вплинути на активи та пасиви товариства і, як наслідок, потребує коригування розподільного балансу та передавального акта на наступному етапі процесу реорганізації товариства.

Якщо акціонер на основі аналізу умов поділу/виділу та іншої інформації, наданої згідно з законодавством, вбачає, що рішення, винесені на розгляд загальних зборів, прямо або опосередковано зачіпають його корпоративний інтерес, він має право проголосувати проти них. У цьому випадку законодавство наділяє акціонера правом вимоги обов'язкового викупу АТ належних йому акцій. Вимога висувається на підставі незгоди акціонера з рішенням загальних зборів.

Голосування проти пропонуваного рішення на загальних зборах є одностороння дія акціонера, вираз його добровільного волевиявлення. Наведене право Ю.М. Жорнокуй розглядає як спосіб самозахисту корпоративних прав акціонера [2, с. 436-437]. В юридичній літературі це право ще називають «правом на незгоду» [3, с. 242-243; 5, с. 117], воно є «важливим майновим правом акціонера, що має за мету в претензійному або ж судово-процесуальному порядку захистити інтереси меншості перед більшістю в компанії» [17, с. 63]. Право вимагати викуп своїх акцій відносять до додаткових механізмів захисту прав акціонерів, і особливість його полягає в тому, що це право «виникає не у випадках вчинення акціонерним товариством правопорушення, яке вимагає захисту. Право на захист, у даному випадку, виникає внаслідок вчинення акціонерним товариством правомірних дій» [6, с. 196-197].

Так, згідно із п. 1 ч. 1 ст. 102 Закону України «Про АТ» кожний акціонер - власник простих акцій товариства має право вимагати здійснення обов'язкового викупу товариством належних йому простих акцій, якщо він зареєструвався для участі у загальних зборах та голосував проти ухвалення загальними зборами рішення про поділ/виділ товариства. При цьому згідно зі ст. 103 Закону України «Про АТ» реалізація рішення акціонера щодо здійснення права вимоги обов'язкового викупу його акцій відбувається шляхом вчинення дій (як юридичних фактів) – власне, як АТ, так і акціонером.

Процес реалізації вимоги обов'язкового викупу акцій є тривалим у часі і вимагає додаткових організаційних дій органів управління товариством. Наприклад, дій щодо списання з рахунку АТ коштів на оплату викуплених акцій (оплата вартості акцій акціонеру). Аналогічно до задоволення вимог кредиторів, цей процес може впливати на активи товариства і зокрема потребувати коригування розподільного балансу та передавального акта. При цьому слід мати на увазі, що акції, які викуплені товариством, не беруть участі у конвертації і підлягають анулюванню товариством, що поділяється, або повинні бути продані протягом року товариством, із якого відбувся виділ (зробити посилання на статтю НПА).

Отже, рішення акціонера голосувати проти реорганізації АТ шляхом поділу або виділу може вплинути як на матеріальну, так і на організаційну складову товариства. Окремо, правовим наслідком реалізації акціонером свого права вимоги обов'язкового викупу АТ належних йому акцій є зміна складу акціонерів (що потребує відповідних змін і до статуту).

**4. Етап коригування і затвердження документів щодо реорганізації АТ шляхом поділу/виділу.** На цьому етапі наглядова рада або рада директорів АТ вносить зміни до схвалених проектів розподільного балансу та передавального акта; затверджує розподільний баланс та передавальний акт; оприлюднює рішення згідно з вимогами ч. 7 ст. 125 і ст. 127 Закону України «Про АТ». Оприлюднення цих рішень має наслідком одночасного набрання чинності рішень про: 1) затвердження розподільного балансу; 2) затвердження передавального акта; 3) затвердження умов конвертації акцій; 4) визначення уповноважених осіб товариства, що реорганізується шляхом поділу/виділу, для здійснення всіх необхідних дій, пов'язаних з процесом поділу/виділу.

Ухвалені на цьому етапі рішення уможливають подальші дії, як юридичні факти, щодо процесу реорганізації АТ шляхом поділу/виділу та є необхідною умовою вирішення економічних завдань реорганізації – зміна структури бізнесу для зміцнення позицій на ринку (шляхом створення нових товариств - правонаступників).

**5. Етап підготовки створення нових АТ в результаті поділу/виділу.** У період між прийняттям рішень АТ про реорганізацію та створенням нових товариств організаційно-розпорядчі функції, пов'язані з процесом поділу/виділу, виконують так звані уповноважені особи. Призначення таких осіб для здійснення всіх необхідних дій для поділу/виділу здійснюється за рішенням загальних зборів товариства (п. 1 ч. 1 ст. 126; п. 1 ч. 1 ст. 128 Закону України «Про АТ»). Також відповідно до ч. 3 і 4 ст. 105 ЦК України [18] та п. 2 ч. 10 ст. 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» [19] передбачено створення комісії з припинення АТ – реорганізаційної комісії.

Уповноваженими особами можуть бути будь-які фізичні та/або юридичні особи на вибір акціонерів. Наприклад, це можуть бути як члени виконавчого органу товариства, його працівники чи підрядники, так і зовнішні аудитори, експерти чи спеціалізовані ліквідатори. Оскільки такі особи гратимуть основну роль в управлінні процесом реорганізації окремого товариства, акціонери можуть обрати компетентних в цій сфері осіб, що допоможе вчасно здійснювати потрібні дії, оперативно реагувати на непередбачені чи нестандартні виклики чи запити, що загалом може прискорити цей процес.

*Уповноважені особи* на даному етапі вчиняють, зокрема, такі дії відповідно до Закону України «Про АТ»: (1) приймають рішення про емісію акцій (п. 7 ч. 1 ст. 126; п. 7 ч. 1 ст. 128); (2) подають офіційним каналом зв'язку до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України (далі – НКЦПФР) заяви, рішення про емісію акцій і всі необхідні документи для реєстрації випуску акцій товариства, що створюється в результаті поділу/виділу (п. 8 ч. 1 ст. 126, п. 8 ч. 1 ст. 128); (3) укладають з Центральним депозитарієм цінних паперів договір про обслуговування випусків цінних паперів (п. 10 ч. 1 ст. 126; п. 10 ч. 1 ст. 128).

На цьому етапі також відбувається конвертація акцій товариства, що поділяється або з якого здійснюється виділ – в акції товариства, що створюється в результаті поділу/виділу (п. 12 ч. 1 ст. 126; п. 12 ч. 1 ст. 128). Так, *НКЦПФР* ухвалює відповідні рішення та на основі них вчиняє такі дії:

- зупиняє обіг акцій товариства, що припиняється шляхом поділу / з якого здійснюється виділ (п. 6 ч. 1 ст. 126; п. 6 ч. 1 ст. 128 Закону України «Про АТ»);
- реєструє випуск акцій товариства, що створюється в результаті поділу/виділу, та видає тимчасові свідоцтва про реєстрацію випуску акцій (п. 9 ч. 1 ст. 126; п. 9 ч. 1 ст. 128 Закону України «Про АТ»);

- присвоює акціям міжнародного ідентифікаційного номера цінних паперів (п. 11 ч. 1 ст. 126; п. 11 ч. 1 ст. 128 Закону України «Про АТ»).

Такі рішення і вчинені на їхній основі дії є актами органів державної влади. Правовим наслідком реєстрації випуску акцій та присвоєння акціям ідентифікатора є легітимацією такого випуску. Однак не можна сказати, що інші дії чи рішення мають окремий правовий наслідок, оскільки без наступних дій неможлива легітимація акцій чи відповідних змін щодо товариств, які реорганізуються.

Тимчасові свідоцтва про реєстрацію випуску акцій та здійснення інших дій на цьому етапі не є набуттям акціонерами права власності на акції, оскільки потрібна наступна реєстрація створення/припинення відповідного товариства, змін до статутного капіталу і кола акціонерів товариства та зарахування акцій на рахунок у цінних паперах акціонера (або отримання свідоцтва про право власності на акції).

**6. Етап створення нових АТ в результаті поділу/виділу.** На цьому етапі реорганізації АТ рішення та дії на основі цих рішень ухвалюються і вчиняються загальними зборами товариства, що створюється в результаті поділу/виділу, призначеними уповноваженими особами, НКЦПФР.

*Загальні збори новостворених товариств* приймають рішення про затвердження результатів емісії (конвертації), затверджують статuti новостворених товариств та обирають органи управління таких товариств (п. 13 ч. 1 ст. 126; п. 13 ч. 1 ст. 128 Закону України «Про АТ»).

*Уповноважені особи* вчиняють такі дії відповідно до Закону України «Про АТ»:

- подають до НКЦПФР заяви і всі необхідні документи для реєстрації звіту про результати емісії акцій кожного АТ, створеного в результаті поділу/виділу (п. 17 ч. 1 ст. 126; п. 17 ч. 1 ст. 128);
- подають заяву та всі необхідні документи органам державної реєстрації для реєстрації створення товариства у результаті поділу/виділу.

*НКЦПФР* приймає відповідні рішення та вчиняє такі дії відповідно до Закону України «Про АТ»:

- реєструє звіти про результати емісії акцій кожного товариства, створеного в результаті поділу/виділу та видає свідоцтва про реєстрацію випуску акцій (п. 18 ч. 1 ст. 126; п. 18 ч. 1 ст. 128);
- реєструє зменшення розміру статутного капіталу товариства, з якого здійснюється виділ, та змін до статуту такого товариства, пов'язаних зі зменшенням розміру статутного капіталу (п. 15 ч. 1 ст. 126);
- скасовує реєстрацію випуску акцій товариства, що припиняється шляхом поділу (п. 15 ч. 1 ст. 128).

*Органи державної реєстрації* приймають відповідні рішення та на їхній основі вчиняють такі дії, відповідно до Закону України «Про АТ»:

- державна реєстрація припинення товариства, що припиняється шляхом поділу, та створення нових товариств у результаті поділу (п. 16 ч. 1 ст. 126);
- державна реєстрація створеного товариства у результаті виділу та змін до статуту АТ, з якого здійснено виділ, пов'язаних зі зменшенням статутного капіталу (п. 16 ч. 1 ст. 128).

Правовим наслідком ухвалених на цьому етапі рішень та дій щодо їхнього виконання є завершення юридичного складу процедури реорганізації шляхом поділу/виділу. Зокрема, це створення нових товариств у результаті поділу/виділу АТ, легітимація таких товариств, емісії акцій, кола акціонерів та розміру статутного капіталу товариств.

При цьому державна реєстрація звіту про результати емісії акцій та видача свідоцтв про це, а також державна реєстрація створеного/припиненого товариства і змін до кола акціонерів є підставою для зарахування акцій на рахунок у цінних паперах акціонера (та/або отримання акціонерами свідоцтв про права власності на акції та/або втрату чинності такими свідоцтвами – у кожному випадку відповідно). Таке зарахування і виписки з рахунку (а також свідоцтво за наявності) підтверджує набуття права власності на акції; і навпаки – перерахування з рахунку у цінних паперах акціонера (а також втрата свідоцтвом чинності) підтверджує припинення права власності відповідно.

Дії, що порушують процедуру поділу/виділу АТ, є підставою для прийняття НКЦПФР рішення про відмову в реєстрації звіту про результати емісії цінних паперів (п. 18 ч. 1 ст. 126; п. 18 ч. 1 ст. 128 Закону України «Про АТ»). Відмова в реєстрації НКЦПФР звіту може призвести до ліквідації новостворених товариств шляхом позову НКЦПФР до суду (ч. 5 ст. 10 Закону України «Про АТ») та до скасування процедури реорганізації.

**Висновки.** Виконаний аналіз процедури прийняття рішення про реорганізацію АТ шляхом поділу/виділу дозволив визначити основні етапи щодо ухвалення рішень, встановлення їх послідовності та відповідних юридично значущих дій (як юридичних фактів), що реалізують такі рішення, та до яких правових наслідків вони призводять.

Виокремлено наступні етапи послідовної процедури прийняття рішення про реорганізацію АТ шляхом поділу/виділу, а саме: підготовчий етап, етап затвердження документів загальними зборами щодо реорганізації АТ, етап задоволення вимог кредиторів та реалізації акціонерами права вимоги обов'язкового викупу товариством належних їм акцій, етап коригування і затвердження документів щодо реорганізації АТ, етап підготовки створення нових АТ в результаті поділу/виділу, етап створення нових АТ в результаті поділу/виділу. Надана загальна характеристика прийнятих рішень на кожному етапі реорганізації АТ та визначені дії учасників, які вчиняються для виконання та реалізації завдань, поставлених за даними рішеннями. З'ясовано, що основним рішенням, яким ініціюється процес реорганізації акціонерного товариства, та уможливорюються подальші дії в межах процесу реорганізації, виступає рішення загальних зборів про реорганізацію акціонерного товариства шляхом поділу/виділу.

Встановлено правові наслідки, що виникають після завершення процесу реорганізації АТ у разі поділу/виділу: для поділу – державна реєстрація припинення АТ, що припиняється шляхом поділу, та державна реєстрація новостворених АТ у результаті поділу; для виділу – державна реєстрація новоствореного (новостворених) АТ у результаті виділу та державна реєстрація змін до статуту АТ, з якого здійснено виділ. З іншої сторони, відповідні дії державного реєстратора впливають і на право власності акціонера на акції. Так, державна реєстрація звіту про результати емісії акцій, а також державна реєстрація створеного/припиненого товариства і змін кола акціонерів є підставою для зарахування акцій на рахунок у цінних паперах акціонера чи перерахування акцій з цього рахунку. Таке зарахування і виписка з рахунку підтверджує набуття права власності на акції, а перерахування з рахунку – підтверджує відповідно припинення права власності.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гарагонич О.В. Господарська правосуб'єктність акціонерних товариств: дис. ... докт. юрид. наук: спец. 12.00.04. Київ, 2020. 466 с.
2. Жорнокуй Ю.М. Корпоративні конфлікти в акціонерних товариствах: цивільно-правовий аспект: монографія. Х. : Право, 2015. 532 с.
3. Кибенко Е.Р. Корпоративное право Украины: учебное пособие. Х.: Эспада, 2001. 288 с.
4. Спасибо-Фатеева І.В. Цивільно-правові проблеми акціонерних правовідносин: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03. Харків, 2000. 36 с.
5. Щербакова Н.В. Корпоративні способи захисту прав учасників під час реорганізації господарських товариств. *Міжнародний журнал «Право і суспільство»*. 2019. № 10. С. 113–122.
6. Швиденко О.С. Акція як об'єкт права власності: дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.03. К., 2006. 235 с.
7. Про акціонерні товариства: Закон України від 27.07.2022 р. № 2465-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n> (дата звернення: 24.12.2024 р.).
8. Юридична енциклопедія: в 6 тт. / Ю.С. Шемчушенко (гол. редкол.) та ін. К: Вид. «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, Т. 5. 2003. 736 с.
9. Спасибо-Фатеева І.В. Цивілістика: на шляху формування доктрин: вибр. наук. пр. Харків: Золоті сторінки. 2012. 696 с.
10. Кузнецова Н.С. Корпоративні правовідносини: поняття, суть, правова природа: матеріали Міжн. наук.-практ. конф., присвяч. 10-й річн. створення Лабор. вивчення проблем корпор. права (23-24 вересня 2011 р.). С. 93–95.
11. Богуш М.К. Захист прав та інтересів суб'єктів корпоративних правовідносин: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Київ, 2018. 21 с.
12. Про практику розгляду судами корпоративних спорів: постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2008 року № 13. *Вісник Верховного Суду України*. 2008. № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-08#Text> (дата звернення: 14.04.2025 р.).
13. Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин: постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 25 лютого 2016 року

- № 4. *Вісник господарського судочинства*. 2016. № 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16#Text> (дата звернення: 14.04.2025 р.).
14. Дайджест судової практики Верховного Суду у справах, що виникають із корпоративних відносин за 2018 рік. URL: [https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Dajest\\_korporat\\_vidnosun\\_1.pdf](https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Dajest_korporat_vidnosun_1.pdf) (дата звернення: 24.12.2024 р.).
15. Корпоративне право: навч. посіб. За заг. ред. О.В. Гарагонича, С.М. Грудницької. Київ: Слово, 2014. 344 с.
16. Щербакова Н.В. Питання визначення моменту виникнення реорганізаційних правовідносин між юридичними особами корпоративного типу. *The Journal of Eastern European Law / Журнал східноєвропейського права*. 2025. № 132. С. 108–122.
17. Пилипенко А.Я. Очерки акционерного права Украины: монография. К.: МАУП, 1995. 72 с.
18. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 2. Ст. 5.
19. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон України від 15 травня 2003 р. № 755-IV (редакція від 01.01.2024). *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 2.